

Latvijas Republikas Senāts
RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS

Rīgā 2021.gada 9.aprīlī

[1] Senātā saņemta pieteicējas – Rīgas pašvaldības sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Rīgas satiksme” – kasācijas sūdzība par Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 20.aprīļa spriedumu, ar kuru noraidīts pieteicējas pieteikums par Konkurences padomes 2019.gada 12.aprīļa lēmuma Nr. E02-11 atcelšanu daļā, kas attiecas uz pieteicēju.

[2] Administratīvā apgabaltiesa pieteikumu noraidīja, atzīstot, ka Konkurences padome ir pamatoti secinājusi, ka divos pieteicējas rīkotos iepirkumos (cenu aptaujās par mazgāšanas līdzekļu iegādi) pretendenti savā starpā bija saskaņojuši dalības nosacījumus, vienojoties par cenu aptaujas uzvarētāju, un veica nepieciešamās darbības, lai pretendentu piedāvājumi tiktu sagatavoti atbilstoši panāktās vienošanās saturam. Savukārt pieteicēja piedalījās aizliegtās vienošanās organizēšanā starp iepirkumu dalībniekiem, zināja par tās dalībniekiem un to plānoto rīcību iepirkumos. Tādējādi padome pamatoti piemērojusi pieteicējai naudas sodu par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas pārkāpumu.

[3] Pieteicējas kasācijas sūdzība ievada argumenti par procesuālā taisnīguma principa neievērošanu, apgabaltiesai izskatot lietu pēc būtības: pieteicējas iesniegtie pierādījumi kopsakarā ar tās paustajiem argumentiem netiekot vērtēti, pieteicēja nostādīta procesuāli nevienlīdzīgā stāvoklī, pieteicējas apsvērumi par speciālo regulējumu, par pieteicējas darbību ietekmi uz konkurenci, par Konkurences padomes vērtētajās darbībās iesaistīto pieteicējas darbinieku informētību un personīgo rīcību spriedumā neesot vērtēti.

Kopumā no apgabaltiesas sprieduma redzams, ka tiesa ir vērtējusi šos pieteicējas iebildumus pret Konkurences padomes lēmumu, kā arī ir sniegusi pamatojumu, kādēļ nav nepieciešams izsaukt pieteicējas norādītos 20 lieciniekus – proti, ka lietā būtisko apstākļu noskaidrošanai jau iegūtie pierādījumi ir pietiekami un ka pierādījumi nepalīdzēs noskaidrot tos apstākļus, kuri lietā ir būtiski. Līdz ar to pieteicējas arguments par procesuālā taisnīguma neievērošanu nav pamatots. Savukārt tas, vai konkrētie apgabaltiesas secinājumi ir pareizi, ir izvērtējams atsevišķi, pārbaudot tālākos konkrētos pieteicējas argumentus.

[4] Kasācijas sūdzība ietver iebildumus pret Konkurences padomes lēmumu, kuri būdībā jau ir vērtēti apgabaltiesas spriedumā, tikai noformulējot tos kā iebildumus pret apgabaltiesas spriedumu, ciktāl tajā šie iebildumi noraidīti. Šie argumenti novērtējami, ciktāl tie ir kasācijas instances tiesas kompetencē, ievērojot Administratīvā procesa likuma 325.pantu.

[5] Pieteicēja izklāsta savu pieteikumā norādīto argumentāciju par to, ka lietā pārkāpta nevainīguma prezumpcija tādā ziņā, ka pieteicējas vaina ir konstatēta kopsakarā ar citu personu prettiesisku darbību, bet šo citu personu vaina nav konstatēta likumā noteiktajā kārtībā. Tālāk pieteicēja atreferē apgabaltiesas vērtējumu un norāda, ka tam nepiekrīt, sīkāk savu viedokli nepaskaidrojot.

Senatoru kolēģija secina, ka pieteicēja uztur savu pieteikumā ietvertu argumentāciju kā iebildumu pret apgabaltiesas spriedumu, tomēr senatoru kolēģija nevar tai pievienoties. Apstāklis, ka citi pārkāpumā iesaistītie dalībnieki ir izbeiguši savu saimniecisko darbību vai citu iemeslu dēļ nav tikuši sodīti par iesaistīšanos pārkāpumā, neliedz vērtēt šo personu rīcību kopsakarā ar pieteicējas rīcību, lai noskaidrotu tieši pieteicējas pieļauto tiesību pārkāpumu un noteiktu atbildību pieteicējai. Tas, ka atbildība netiek piemērota kādam aizliegtās vienošanās dalībniekam, nekādi neietekmē pārkāpuma būtību – aizliegto vienošanos, kā arī loģiski nenoved pie secinājuma, ka pieteicēja bija vienīgā vienošanās dalībniece.

Nemot vērā, ka pieteicēja ir īstenojusi savas tiesības uz aizstāvību, lietā arī nav konstatējams pieteicējas tiesību aizskārums, tāpēc šis pieteicējas arguments nerada šaubas par apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu.

[6] Pieteicēja norāda, ka ārējos normatīvajos aktos nebija noteikts pienākums rīkot cenu aptauju. Tādējādi pieteicējas vaina konkurences ierobežošanā esot konstatēta situācijā, kad pieteicējai nemaz nebija jānodrošina konkurence.

Senatoru kolēģija šim argumentam neredz nozīmi konkurences tiesību kontekstā. Lai kādu preču vai pakalpojumu iegādes formu brīvprātīgi vai atbilstoši tiesību normās noteiktam pienākumam izvēlētos tirgus dalībnieks, tam ir jārikojas tā, lai netiktu pieļauts konkurences tiesību pārkāpums. Tas, ka nebija īpaša pienākuma nodrošināt atklātību un caurredzamību publiskās personas iepirkumā un veicināt konkurenci tieši ar publiskā iepirkuma procedūru, nekādi nav iztulkojams kā pieļāvums iepirkt preces tādā veidā, kas vērsts uz tirgū normāli pastāvošās konkurences ierobežošanu.

[7] Pieteicēja uzskata, ka tiesai bija jānoskaidro un jāvērtē tās darbinieku rīcības individuālie mērķi. Tāpat pieteicēja argumentē, ka nevar tikt vainota par darbinieku individuālu rīcību.

Senatoru kolēģija vērs uzmanību, ka Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā ir pietiekami skaidri atzīts, ka darbinieks ir tirgus dalībnieka kā ekonomiskās vienības daļa. Pieteicēja kļūdaini kasācijas sūdzībā atsaucas uz Eiropas Savienības Tiesas judikatūru par pakalpojumu sniedzēju pret konkurenci vērstu darbību nošķiršanu no uzņēmuma atbildības. Lietā ir konstatēta pieteicējas darbinieka, nevis pakalpojumu sniedzēja rīcība, tādēļ minētā judikatūra nav piemērojama. Eiropas Savienības Tiesa ir atzinusi: lai konstatētu Savienības konkurences tiesību pārkāpumus, darbinieka iespējamā pret konkurenci vērsta rīcība ir piedēvējama uzņēmumam, kuram viņš ir piederīgs un kurš principā ir saucams pie atbildības (*Eiropas Savienības Tiesas 2016.gada 21.jūlija sprieduma lietā „VM Remonts u.c.”, C-542/14 (ECLI:EU:C:2016:578), 23.punkts un tajā minētā judikatūra, 24.punkts*).

Apgabaltiesa spriedumā ir secinājusi, ka lietā nav nozīmes tam, vai attiecīgais darbinieks saziņai izmantoja privāto elektroniskā pasta adresi, darba elektroniskā pasta adresi, vai arī notika personiska tikšanās. No apgabaltiesas secinājumiem izriet, ka pieteicēja ir atbildīga par tās darbinieka veiktajām darbībām, kā arī tā ir norādījusi uz apstākļiem, kurus pieteicēja varēja veikt, lai novērstu negodīgas konkurences īstenošanu. Līdz ar to pieteicējas

arguments nerada šaubas par apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu. Senatoru kolēģija arī ņem vērā, ka, ievērojot konkurences pārkāpumu kā prettiesiskas rīcības raksturu, parasti nebūs tiešu pierādījumu par darba ņēmēja pilnvarojumu un uzdevumu darbiniekiem veikt konkrētu rīcību šādās vienošanās īstenošanā.

[8] Pieteicēja uzsver, ka apgabaltiesa nav vērtējusi apstākļus, kas norāda uz to, ka pieteicēja bija darījusi visu iespējamo, lai nepieļautu pārkāpumu iepirkumos.

Formālu iekšēju procedūru paredzēšana un obligāto likuma prasību ievērošana pašas par sevi neizslēdz pieteicējas atbildību par pārkāpumu iepirkumos, kuros konkrēti riski pastāvēja un arī īstenojās caur tās darbiniekiem, galvenokārt caur /pers. A/ aktīvu rīcību. Apgabaltiesas sprieduma 14.punktā ir vērtēti apstākļi, kuri liecina, ka pieteicēja bija pieļāvusi šādu notikumu norisi, kaut arī bija zināms par /pers. A/ pieredzi ar attiecīgās nišas produktiem (viņa specifiskās zināšanas pat bija ņemtas vērā, pieņemot viņu darbā), nevis bija darījusi visu saprātīgi iespējamo, lai iepirkumos nenotiktu konkurences tiesību pārkāpumi. Pieteicējas apsvērumi šajā sakarā ir izvērtēti pēc būtības, sniedzot arī pamatojumu, ka, ievērojot pieteicējas norādīto apsvērumu un pierādījumu nozīmi lietā, nav jāiegūst papildu pierādījumi. Tiesas apsvērumi ir saprotami un atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas un Senāta judikatūrai attiecībā uz aizliegtām vienošanām

[9] Kasatore norāda, ka pierādījumi – galvenokārt liecības –, kas iegūti citā procesā sakarā ar citu tiesību pārkāpumu, nav izmantojami, tos papildus nepārbaudot, papildus neuzklausot lieciniekus, jo, atšķiroties pārkāpumu sastāvam, atšķiras arī personu motīvs.

Tomēr kasācijas sūdzībā nav sīkāk paskaidrots, kādā ziņā tas būtu svarīgs šīs lietas izskatīšanā, proti, kā tas varētu būt ietekmējis lietas izskatīšanas rezultātu (tieši kuri tiesas secinājumi par lietas faktiskajiem apstākļiem šo pierādījumu dēļ bijuši nepareizi), jo īpaši, ja ņem vērā apgabaltiesas izdarītos secinājumus par lietā būtiskajiem apstākļiem un to, kādēļ noteikti apstākļi saistībā ar darbinieku rīcību nav būtiski (*apgabaltiesas sprieduma 10.–14.punkts*). Pieteicēja pauž viedokli, ka Konkurences padomes lēmums ir atceļams tāpēc, ka nav veikta uz sacīkstes principu balstīta un padziļināta pārbaude, pat ja netiktu pierādīts, ka padomes pēc būtības veiktais vērtējums ir juridiski un faktiski kļūdainis. Senatoru kolēģija nevar piekrist, ka pierādījumu padziļināta pārbaude būtu pašmērķis. Neatkarīgi no tā, kāda veida lieta izskatāma, pierādījumu pārbaudei jābūt vērstai uz lietā būtisko apstākļu noskaidrošanu. Šajā gadījumā apgabaltiesa ir sniegusi pamatojumu, kādēļ pieteicējas norādītie apsvērumi liecinieku izsaukšanai nav būtiski lietas izskatīšanā, un no tā ir redzams, ka tiesa ir pieteicējas lūgumu izvērtējusi pēc būtības. Senatoru kolēģija, ievērojot no pierādījumiem redzamo sazināšanās saturu kopsakarā ar iepirkumu norisi, neredz pamatu apgabaltiesas izdarītos secinājumus vērtēt kā tādus, kas būtu pretrunā ar Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmo daļu.

[10] Pieteicēja norāda, ka Konkurences padome nav pārbaudījusi no citām lietām iegūtos pierādījumus, daļa pierādījumu vēl tiek pārbaudīti kriminālprocesā, kā arī pieteicēja nevarēja piedalīties pierādījumu pārbaudē.

Senatoru kolēģija konstatē, ka pieteicēja nav norādījusi, kuri lietā esošie pierādījumi būtu kaut kādā veidā izmantoti bez pārbaudes. Apgabaltiesa ir pati pārbaudījusi pierādījumus kā rakstveida pierādījumus. Pieteicēja kasācijas sūdzībā nav izvirzījusi iebildumus, ka kāds konkrēts pierādījums būtu nepieļaujams vai būtu pieļautas acīmredzamas kļūdas pierādījuma satura noskaidrošanā. Vispārīgs apgalvojums pret citos procesos iegūtu pierādījumu izmantošanu nevar kalpot par pamatu apgabaltiesas sprieduma tiesiskuma apšaubīšanai. Jāatgādina, ka vispārīgi nav aizliegts izmantot pierādījumus, kuri iegūti citā procesā – piemēram, administratīvajā vai kriminālprocesā, ja vien tiesa var pārbaudīt pierādījumu pieļaujamību un personai ir iespēja izteikt savus apsvērumus par šiem pierādījumiem (sal. pievienotās vērtības nodokļa jomā: *Eiropas Savienības Tiesas 2015.gada 17.decembra sprieduma lietā „WebMindLicenses”, C-419/14 (ECLI:EU:C:2015:832), 68., 90.–91.punkts*). Nav pamata uzskatīt, ka vienīgais veids, kā persona var paust savus apsvērumus par pierādījumiem (piedalīties pierādījumu pārbaudē), ir piedalīties tieši tajā procesā, kurā šie pierādījumi sākotnēji iegūti.

Citos procesos iegūtu pierādījumu izmantošana ir atzīta arī Senāta pastāvīgā judikatūrā. Senāts savā praksē vairākkārt ir norādījis, ka gan personas iestādē sniegti paskaidrojumi, kas iegūti, konstatējot un vācot faktus, un citā procesā iegūtas liecības tiesā ir atzīstamas par rakstveida pierādījumiem (*Senāta 2005.gada 13.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-235/2005 (C27234703) 12.1.punkts, 2007.gada 26.aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-154/2007 (A42070304) 11.punkts*). Ievērojot minēto, secināms, ka citās lietās iegūtas personu liecības ir uzskatāmas par rakstveida pierādījumiem, kurus apgabaltiesa un Konkurences padome, vērtējot kopsakarā ar citiem lietā esošajiem pierādījumiem, var ņemt vērā. Turklāt Senāts iepriekš ir norādījis, ka Kriminālprocesā likuma 375.pants neierobežo kriminālprocesā iegūtas informācijas izmantošanu administratīvajā lietā (*Senāta 2008.gada 6.novembra sprieduma lietā Nr. SKA-705/2008 (A42555306) 10.punkts*). Ievērojot minēto, pieteicējas arguments ir noraidāms.

[11] Pieteicēja iebilst tam, ka bija pamats konstatēt, ka pieteicēja bija tādas aizliegtas vienošanās dalībniece, kuras mērķis bija ierobežot konkurenci (vienošanās „mērķa dēļ”). Šajā sakarā pieteicēja norāda, ka tas, kas pārmests pieteicējai, ir nepietiekama rūpība (tātad bezdarbība), un neesot konstatēts, ka bezdarbība bijusi mērķtiecīga.

Senatoru kolēģijai šis arguments nerada šaubas par apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu. Kā jau pieteicēja pati pareizi norāda, no Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas izriet, ka aizliegta vienošanās var būt tāda, kuras mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana vai ierobežošana. Tātad jāvērtē ir vienošanās raksturs un būtība, nevis katra konkrēta vienošanās dalībnieka attieksme pret kādu konkrētu tā veikto darbību vai bezdarbību šīs vienošanās nodibināšanā un īstenošanā. Tas, cik mērķtiecīga bijusi katra vienošanās dalībnieka, organizētāja vai veicinātāja darbība, var tikt vērtēts, nosakot iespējamo tirgus dalībnieka atbildību.

[12] Pieteicēja, atsaucoties uz Eiropas Savienības Tiesas 2012.gada 13.decembra spriedumu lietā *Expedia Inc.*, C-226/11 ([ECLI:EU:C:2012:795](#)), argumentē, ka ar tirgus dalībnieku vienošanos netiek pārkāpta Konkurences likuma 11.panta pirmā daļa, ja tas skar tirgu tikai nenozīmīgā apmērā.

Šāda atsauce ir nepareiza, jo attiecas tikai uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 101.panta 1.punkta piemērošanu. Ar minēto normu ir aizliegta tādas vienošanās, kuras var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm un kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū. Sprieduma 16.punktā, uz kuru atsaucas pieteicēja, ir atgādināts par šā kritērija – konkurences ierobežošana iekšējā tirgū – piemērošanu, lai noteiktu Līguma par Eiropas Savienības darbību piemērošanas iespēju.

[13] Pieteicēja izvirzījusi iebildumus pret naudas soda apmēru.

Pirmkārt, pieteicēja norāda, ka naudas sods ir nesamērīgs iepretim attiecīgo darījumu vērtībai. Tomēr jāatgādina, ka Latvijā naudas soda apmērs tiek noteikts, kā bāzi izmantojot tirgus dalībnieka neto apgrozījumu, nevis darījumu vērtību (Konkurences likuma 12.panta otrā daļa, Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumu Nr. 796 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā paredzētajiem pārkāpumiem” 3.punkts). Tādā veidā tiek panākts, ka soda apmērs pietiekami būtiski ietekmē arī ekonomiski spēcīgus tirgus dalībniekus. Savukārt minētajos Ministru kabineta noteikumos ir ietverta virkne kritēriju, kurus piemērojot, Konkurences padome var sodu individualizēt atbilstoši

pārkāpuma smagumam, ilgumam, katra tirgus dalībnieka lomai, atbildību mikstinošu apstākļu esībai. Apgabaltiesa ir vērtējusi arī soda samērīgumu iepretim darījumu vērtībai un atzinusi, ka sods ir samērīgs, jo Konkurences padome ir ņēmusi vērā lielo starpību starp sodu un darījumu vērtību un atzinusi par nepieciešamu sodu samērīgi samazināt. Tāpat apgabaltiesa konstatējusi, ka, neesot atbildību mikstinošiem apstākļiem, nebija pamata sodu samazināt vēl vairāk. Senatoru kolēģija atzīst, ka pieteicējas vispārīgs iebildums par nesamērīgumu nerada šaubas par apgabaltiesas spriedumā izdarītā secinājuma pamatotību.

Otrkārt, pieteicēja norāda, ka nav ņemta vērā pieteicējas attieksme, tostarp iespēja kontrolēt un faktiski novērst pārkāpumu, ja darbinieks to apzināti slēpa. Tomēr šāds iebildums ir pamatots ar pieteicējas subjektīvu skatījumu uz lietas apstākļiem.

Treškārt, pieteicēja argumentē, ka soda apmērs būtu jānosaka atbilstoši vertikālas vienošanās sastāvam, nevis horizontālas vienošanās sastāvam. Tomēr tas neatbilst lietā konstatētajiem apstākļiem, jo lietā ir pierādīta horizontāla vienošanās, nevis vertikāla vienošanās saistībā ar preču piegādi. Pieteicējas kā tajā iesaistītas personas darbošanās citā – lejupējā – tirgū nemaina vienošanās objektīvo raksturu.

Ceturtkārt, pieteicēja norāda uz to, ka uzreiz pēc televīzijas sižeta par tās darbinieka rīcību tā nekavējoties atstādināja darbinieku no pienākumu izpildes. Tomēr tas neliecina par pieteicējas izdarītā pārkāpuma raksturu vai pieteicējas vēlmi novērst pārkāpuma sekas vai sadarboties pārkāpuma atklāšanā, ko varētu vērtēt kā atbildību mikstinošus apstākļus.

[14] Pieteicēja kasācijas sūdzībā lūdz uzdot Eiropas Savienības Tiesai prejudiciālos jautājumus par darbinieka atbildību par tā rīcību, ja tā realizēta apzināti slepus no darba devēja un kaitējot darba devēja interesēm, par aizliegtu vienošanos mērķa dēļ attiecībā uz tirgus dalībnieka bezdarbību, kā arī par konkurences nodrošināšanas pienākumu atbilstoši konkurenci regulējošām un speciālajām tiesību normām.

Ievērojot, ka pieteicēja lūdz uzdot jautājumus, par kuriem pastāv pietiekami skaidra Eiropas Savienības Tiesas prakse, kā arī jautājumus, kas nav atbilstoši lietā konstatētajiem apstākļiem, senatoru kolēģija uzskata, ka uzdot jautājumus Eiropas Savienības Tiesai nav nepieciešams.

[15] Ņemot vērā iepriekš minēto, kasācijas sūdzības argumenti nerada šaubas par Administratīvās apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu. Tāpat šai lietai nav nozīmes judikatūras veidošanā.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 338.panta otro daļu un 338.¹panta otrās daļas 2.punktu, senatoru kolēģija

nolēma

atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar Rīgas pašvaldības sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Rīgas satiksme” kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 20.apriļa spriedumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore R. Vīduša

Senatore L. Paegļkalna

Senatore I. Višķere